

GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL

A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL KÖZLEMÉNYE

A GVH BESZÁMOLÓJA 2004-RŐL

A Gazdasági Versenyhivatal elnöke 2005. június 3-án benyújtotta az Országgyűlésnek a hivatal 2004. évi tevékenységéről szóló beszámolóját. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően a Gazdasági Versenyhivatal a 2004. évi tapasztalatok alapján ajánlásokat fogalmazott meg az Országgyűlés számára. Az első ajánlásában kéri az Országgyűlést, hogy bízta meg a Kormányt egy, a szakmai szolgáltatások területét átfogó deregulációs felülvizsgálat elindításával. A második ajánlás a közbeszerzési törvény módosítására tesz javaslatot annak érdekében, hogy az ne akadályozza a kartellek felderítését és szankcionálását célzó engedékenységi politika alkalmazását.

A szakmai szolgáltatások területén ajánlott deregulációs felülvizsgálat nyomán indokolt a jogszabály módosítások előkészítése, szükség esetén egyes törvények módosításainak Országgyűlés elé bocsátása. A felülvizsgálat során azoknak a szakmai szolgáltatási területeknek kell elsőbbséget kapniuk, amelyeknél a hatályos törvények direkt piacalépési (pl. létszám) korlátokat, és más különösen versenykorlátozó rendelkezéseket (pl. árrögzítés, területfelosztás) alapoznak meg. Ilyen területek a különösen a közjegyzői és a gyógyszerári szolgáltatások.

A Közbeszerzési törvény módosítására azért lenne szükség, mert törvény tartalmaz egy olyan rendelkezést, amely lehetőséget biztosít a közbeszerzési pályázat kiírójának, hogy kizárja a pályázatból azokat a vállalkozásokat, amelyeket a GVH a kiírást megelőző időszakban az ajánlatok egyeztetése miatt jogerősen marasztalt. Így a beszerző indokolt esetben megvédheti magát a „kartellgyanús” vállalkozásoktól. Ugyanakkor az említett rendelkezés megnehezíti a GVH által alkalmazott engedékenységi politika szélesebb elterjedését. E vádalkuhoz hasonló intézmény lényege leegyszerűsítve az, hogy a GVH enyhébben vagy egyáltalán nem szankcionálja azt a kartellben résztvevő jogsértő felet, aki megfelelő módon és mértékben segíti a GVH-t egy olyan kartell bizonyításában, amelyet a GVH az együttműködés hiányában valószínűleg nem lett volna képes feltárni. A vállalkozásoktól és elemzőktől érkező jelzések alapján komoly annak a veszélye, hogy a kartellekben részes vállalkozások inkább vállalják a kartellben maradás és az esetleges lebukás kockázatát, mintsem az engedékenységi politikában történő részvételt, hiszen annak révén csak a GVH által kivetett bírságot kerülhetik el, miközben a közbeszerzésekből kizárulhatnak.

Versenyfelügyeleti eljárások

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa 2004-ben 186 zárult ügyzáró határozatot hozott. A kiszabott bírságok összege 8.888,9 millió forint volt – ez messze kiemelkedik a korábbi évek bírságai közül (2003-ban 40 alkalommal 792,4 millió Ft, 2002-ben 40 esetben 444,15 millió forint került kivetésre). A kiugróan magas bírságösszeg javarészt egy konkrét eljáráshoz, a 7.043 milliárd forintos bírságkiszabással záródó autópálya-kartell ügyhöz köthető. Ugyanakkor az autópálya-kartelltől eltekintve is rekordösszegű bírság kiszabására került sor. Ez a tudatosan alkalmazott bírságolási politika mellett olyan tartós folyamatoknak tudható be, mint a versenykorlátozó megállapodásokkal szembeni keményebb fellépés és a fogyasztók tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos ügyekben mutatott aktivitás.

A **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását** érintő eljárásokban 47 esetben került megállapításra komolyabb jogsértés, melyek közül 33 esetben összesen 321,45 millió forint bírságot szabott ki a Versenytanács.

2004-ben változatlanul tapasztalható volt az a jelenség, hogy az egészségre ható termékekre vonatkozó reklámok, tájékoztatások kapcsán elindult versenyfelügyeleti eljárások mind az ügyek számát, mind a jogsértések súlyát tekintve kiemelkedő jelentőségűek az ügytípuson belül.

A korábbi évek során hozott versenytanácsi döntésekben megnyilvánuló elv jogszabályi szintű megfogalmazásának tekinthető, hogy a különösen érzékenynek minősülő élelmiszer-kategóriákról, a **különleges táplálkozási célú élelmiszerekről** és az **étrendkiegészítőkről** szóló termék-specifikus szabályozás kimondja, hogy ezek jelölése, megjelenítése és reklámozása során tilos a terméknek betegséget megelőző vagy gyógyító hatást tulajdonítani, illetve ilyen tulajdonságra utalni.

2004-ben számos olyan versenyfelügyeleti eljárásra került sor, melyekben az **élelmiszerek csomagolásán feltüntetett információk, jelölések** minősültek alkalmasnak a fogyasztó megtévesztésére. Ilyen esetekben nem a klasszikus reklám révén valósul meg a jogsértés, hanem a termékre irányuló kommunikáció ún. vonal alatti eszközei közé sorolható termék-design révén.

Külön csoportként kezelhetők azok a jogsértést megállapító érdemi határozatok, melyek egyes élelmiszerek csomagolásán feltüntetett **piacelsőségi állításokat** találtak megtévesztésre alkalmasnak. A kialakult versenytanácsi gyakorlat szerint a piacelsőséget, abszolút elsőbbséget kifejező felsőfokú jelző, jelölés esetében a jelző, jelölés megalapozottságát a vállalkozásnak kell tudnia bizonyítani. Jogsértést követ el tehát a vállalkozás, ha magáról vagy termékéről olyan felsőfokú jelzőt állít, amelyet nem tud hitelt érdemlően, objektív módon bizonyítani, azaz nem tudja igazolni, hogy a versenytársaihoz vagy azok termékeihez viszonyítva illik rá a felsőfokú jelző. A piacelsőségi állítás megítélésére vonatkozó fenti gondolatmenetet alkalmazta a Versenytanács azok egy sajátos formájára, a csomagoláson alkalmazott „**No1**” jelzésre nézve is.

A kereskedelemben – különös tekintettel a nagyméretű kiskereskedelmi áruházláncok gyakorlatára – versenyfelügyeleti szempontból továbbra is visszatérő téma az **akciók, árengedmények, nyereményjátékok** tartása. Az eladás-ösztönzési célú akciókban, különleges ajánlatokban előforduló pontatlanságok kiszűrésére és szankcionálására a reklámtörvény alapján a fogyasztóvédelmi hatóság is jogosult, azonban néhány kirívó esetben, amikor a vállalati üzletpolitika részévé is válik a "pontatlanság", indokolt lehet a GVH fellépése is.

Éles verseny tapasztalható a **mobiltelefon piacok** különböző szegmenseiben is, aminek következtében – az átlagfogyasztók számára nem minden esetben könnyen értelmezhető vagy elérhető módon – a szolgáltatások és a készülékek árai, díjai, illetve azok összetétele fontos információs szerepet tölt be egy-egy reklámban. Mind a mobiltelefon szolgáltatások, mind a mobilszolgáltatások igénybevételéhez elengedhetetlenül szükséges készülékek forgalmazásának hazai piacán jelentős verseny figyelhető meg a termékpiac telítettsége miatt.

A **mobilszolgáltatókkal kapcsolatos** versenyfelügyeleti eljárásban a GVH piackutatást rendelt meg, és használt fel a fogyasztói szokások és percepciók pontosabb felmérése érdekében. A piackutatás többek között arra mutatott rá, hogy a mobiltelefon szolgáltatásokat igénybevevő, illetve igénybe venni szándékozó fogyasztók többsége, tehát az átlagos fogyasztó ténylegesen hiányos ismeretekkel rendelkezik pl. a különböző díjcsomagokról. Döntéseik meghozatalában meghatározó szerepe van a hívásdíjak mértékének, azonban az időegységek és a díjcsomagok társítását illetően nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel. Még akkor sem ismerik ki magukat ebben a kérdésben, ha utánanéznék az egyes díjcsomagok jellemzőinek. Kiemelendő továbbá, hogy a fogyasztói döntéseket a reklámok, s különösen a televíziós reklámok jelentősen befolyásolják.

2004-ben **versenykorlátozó megállapodások** közül a legnagyobb jelentőségű ügycsoport a közbeszerzéseket érintő, az építési, kivitelezési piacon működő ajánlattevők közötti összejátszások voltak. Hét olyan versenyfelügyeleti eljárás zárult le, amely a potenciális versenyzők közötti, az ajánlattételt megelőző különféle jogellenes együttműködésekét kísérelte meg feltárni. Az autópálya építések közbeszerzési eljárásai 2002 tavaszán, nyarán és őszén zajlottak le. A versenyfelügyeleti eljárás feltárta, hogy a tenderen elindult vállalatok között olyan megállapodás alakult ki, amely eredményeként előzetesen felosztották maguk között a mintegy 110 milliárd Ft összértékű autópálya építési munkákat. Az építőipar további ügyei mellett ugyancsak versenykorlátozó megállapodások feltárására került sor a bérvadásztatási piacon és a sütőiparban. Itt a piaci szereplők egyeztetett, összehangolt áremelései szolgáltak a marasztalás alapjául.

2004-ben az **erőfölénnyel való visszaélés** gyanúja miatt folytatott versenyfelügyeleti eljárásban hat marasztaló határozat közül öt esetben szabott ki bírságot a Versenytanács, összességében 165 millió forintot, egy esetben a bírságtól eltekintett. Az erőfölényes ügyek egy számottevő része továbbra is a kábeltelevíziós társaságok ellen irányult.

2004-ben 65 **összefonódással** kapcsolatos határozatot hozott a Versenytanács. Hat esetben az ügylet nem volt engedélyköteles, 57 esetben a GVH engedélyezte az összefonódást, míg két esetben a vállalkozások – a várható tiltó határozatra tekintettel – visszavonták kérelmüket. A kérelem benyújtására rendelkezésre álló határidő elmulasztása miatt együttesen 4,8 millió forint bírság kiszabására került sor. Az összefonódások közül kiemelendő a vaskohászat terén a Dunaferri Dunai Vasmű Rt.-t érintő három összefonódás: a privatizáció eredményeként az ukrán-svájci Donbass-Duferco konzorcium közösen lett a Dunaferri irányítója, ami ezáltal egy jelentős vállalkozás-csoport tagjává vált, amelynek tevékenységében meghatározó a vaskohászat.

A GVH 2004-ben két **ágazati vizsgálatot** indított, a villamosenergia szektorban illetve a jelzálog-hitelezési piacon. A villamosenergia szektorban 2004 tavaszán indult ágazati vizsgálatot a 2003 januári piacnyitás után tapasztalt folyamatok tisztázása érdekében. Az eljárás során a hivatal arra keres magyarázatot, hogy miért maradt el a szabadpiacot választó fogyasztók száma a várakozásoktól, hogy miért léptek vissza fogyasztók a versenypiacról a szabályozott árú, ún. közüzemi piacra, illetve, hogy miért a vártnál kevesebb határkeresztesző kapacitás került meghirdetésre a 2003-ban lefolytatott aukciók során. A másik ágazati vizsgálat 2004 júliusában indult a (jelzálog-fedezetű) lakáshitelezéssel kapcsolatos hitelintézeti gyakorlat (hitelezési feltételek, kondíciók, költségek, hitelbírálat, értékbecslés, vételi opció, ügyféltájékoztató) verseny szempontjából történő megalapozott értékelése, minősítése érdekében. Az ágazati vizsgálatok első eredményei 2005 folyamán várhatók.

Versenypártolás és nemzetközi kapcsolatok

A GVH 2004-ben több területen is **aktív versenypártolási tevékenységet** fejtett ki. A GVH áttekintette a szellemi szabadfoglalkozásúak szakmai kamaráinak szabályozási jogosultságait és gyakorlatát versenyjogi szempontból, melynek célja az esetleges versenykorlátozó rendelkezések körének feltárására és kiiktatására irányult. Ennek keretében önszabályzási gyakorlatuk értékelésére, kétoldalú megbeszélésekre is sor került több kamara képviselőivel. Az áttekintés és a megbeszélések tapasztalatai alapján egyes kamarák részéről önkéntes változtatásra került sor, vagy várható a közeljövőben, más kamarák esetén versenyfelügyeleti eljárás megindítására volt szükség, míg bizonyos esetekben egyes jogszabályok módosításának kezdeményezése mutatkozott célravezetőnek.

A **jogszabály és egyéb tervezetek véleményezése** során a GVH 2003-ban több mint 200 előterjesztést véleményezett részletesen. A GVH-nak a szellemi szabadfoglalkozásúak szakmai kamaráival kapcsolatosan végzett közbenjárás tevékenységén túl néhány kamarai törvény 2004 során történt módosítása, illetve annak előkészítése kapcsán is módja volt a versenypolitikai

megfontolások kifejtésére. Az elektronikus hírközlési törvény előírja a GVH és az Nemzeti Hírközlési Hatóság számára, hogy a piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében együtt kell működniük. Ezen együttműködés keretében a GVH részt vett a hírközlési piacok elemzésében, valamint a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozások azonosításának és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásának folyamatában.

A GVH nemzetközi kapcsolatainak egyik legfontosabb pillére 2004-ben az Európai Verseny Hálózat (European Competition Network – ECN) munkájában való részvétel volt. Az ECN-ben a GVH már a csatlakozást megelőzően is aktívan közreműködött a 2004. május 1-je utáni eljárásjogi reform részletszabályainak kidolgozásában. A csatlakozást követően az e téren folyó munka két síkon folytatódott: Egyrészt gondoskodni kell arról, hogy az EK versenyjogának a csatlakozás révén kötelezővé vált alkalmazása kapcsán az ügy-orientált munka zökkenőmentes legyen, másrészt az ECN által 2004 júniusában a rendszer továbbfejlesztésére létrehozott három munkacsoport tevékenységében is részt vesz a GVH. A korábbi magyar közreműködés elismeréseként a Bizottság a magyar versenyhatóságot kérte föl arra, hogy az egyik munkacsoport társelnöki tisztét vállalja el. Az ECN mellett nagyon jelentős a GVH részvétele az OECD Verseny Bizottsága és munkacsoportjai munkájában

A GVH 2004. március 12-én nemzetközi konferenciát szervezett a közösségi versenypolitika és versenyjog magyarországi alkalmazásáról, melyen Mario Monti, az EU Bizottság Versenyügyekért felelős biztosa is részt vett, illetve előadást tartott.

A 2004-ban hozott ügyzáró versenytanácsai határozatok ügytípusok szerinti megoszlása

Ügytípus	VT határozatok száma	GVH beavatkozásra került sor	Kiszabott bírság összege (millió Ft)
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma	65	50	321,45
Versenyt korlátozó megállapodások tilalma	28	12	8.397,68
Erőfölénnyel való visszaélés tilalma	31	7	165
Összefonódások	65	2	4,8
Antitröszt összesen	124	21	8.567,48
Mindösszesen	189	71	8.888,93

További információ:

Dr. Horváth Anita
 Gazdasági Versenyhivatal
 Sajtófőnök
 cím: 1054 Budapest, V..ker. Alkotmány u.5.
 levél: 1245 Budapest, 5. Pf. 1036
 tel: (+36-1) 472-8966
 mobil: 30-970-8191
 email: HORVATH.Anita@gvh.hu <http://www.gvh.hu>